

Hunndalsrevyen

– den lokale gledesspreder

“Ta hver sleiv som blir servert for grovgapet spøk, og husk på at det er ingen ild uten røk.”

Sigbjørn Ellingsen

Undertegnede hadde gleden av å være med i Hunndalsrevyene under krigen og de fem årene etter krigen. Her er min beretning fra en tid hvor folk var underernært på alt som hadde med underholdning å gjøre.

Jeg er født 2.9-1924 og oppvokst i Hunndalen, i tidligere Vardal kommune. Vi hadde et rikt kulturliv i Hunndalen i 1930-årene og også i årene etter krigen. Samlingssted for alt kulturliv var Folkets Hus, som var eid av fagforeningen i Toten Cellulosefabrikk, “Nygard avd. 49 av Norsk papirindustriarbeiderforbund”. Det var her på Folkets hus de fleste arrangementene gikk av stabelen. Det var konserter, skuespill, karneval, ski-seksa, den faste juletreffesten 4. dag jul, og ikke minst de berømte Hunndalsrevyene som folk gikk mann av huse for å oppleve.

Hunndalens store revyforfatter var Anton Christensen. Hans sønn Frank var med som revyforfatter. Frank var også en talentfull revyskuespiller. En annen revyforfatter var tidligere ordfører i Vardal kommune Alf R. Iversen.

Anton Christensen arbeidet i mange år ved Lilleengen Trevarefabrikk. Etter krigen startet han sin egen metallbedrift sammen med sønnene Henry og Frank.

Anton Christensen var en stor skribent med stor snert i sine revytekster. Han var også en mester til å skrive prologer for forskjellige anledninger. Han var veldig nasjonalistisk, og kunne være veldig seriøs. Dette kom særlig til uttrykk i de mer alvorlige visene han skrev til de årlige revyene. Disse sangene gjorde alltid stor lykke. I ettertid hørte vi folk i Hunndalen gikk og nynnet på dem.

Mange dyktige amatører

Det var Vardal Idrettsforening som sto som arrangør av Hunndalsrevyene. Revyene gikk flere lørdagskvelder for fulle hus. Vi hadde mange gode amatører i Hunndalen både i 1930-årene og i etterkrigstiden.

Da krigen kom, ble det mye vanskeligere. Det kom sensur på alt og de nye makt-haverne var veldig strenge. Det ble mest små kabareer vi lagde og reiste rundt med. Vi gjestet Lena like etter krigen, og der ble vi anmeldt av en tidligere NS-person som følte seg fornærmet i en vise om hans bravader under krigen.

En del navn på mange av de gode amatør-

Glade amatører fra Hunndalsrevyen : Etter forestillinger og turne var skuespillerne samlet, med kjærester og ektefeller, til en avslutningsfest på Kronborg seter under krigen.

rene må nevnes. De store i 1930-årene var søskenparet Valborg og Reidar Martinsen. Reidar var en sjarmerende person med en praktfull stemme. Han kunne gått rett inn på hvilken som helst sene i landet. Vi kalte ham "Hunndalens Ernst Rolf." Når de to søsknene kom inn på scenen i hvite skjorter og seilerbukser og sang sine viser med en sikker og begavet framførelse, var applausen overveldende. Videre hadde vi Halvor Myrvang, som med sin malmfulle stemme begeistret i de mer alvorlige sangene.

På spinnesiden var det først og fremst Agnethe Seeberg Larsen som var revyens Lalla Carlsen. Hun var den store kvinnelige komikeren. Vi hadde med oss to jenter som var veldig flinke til å synge, spesielt jodle: Solveig Brunsberg og Arnhild Sollie. Videre nevner vi : Hjördis Lindberg, Lillian Pladsen, Aagot Løkken, Ruth Aaslund, Målfrid Kristiansen, brødrene Hans, Normann og Paul Løkken, Rolf Aaslund, Frank Christensen, Eigil Overn, Thorbjørn

Hovland, Arvid Evensen, Oddvar Pedersen, Halvor Mjørlund, Sigbjørn Ellingsen m.fl.

Eget orkester og egen ballett

Da dr. Jens Hermansen med sin hustru Selma kom til Hunndalen i 1946 ble det også dameballett i våre revyer. Selma hadde gått på ballettskole og sammen med noen spreke damer fra turnforeningen i Hunndalen ble revyen en stor attraksjon rikere.

Videre må jeg nevne vårt flotte revyorkester som var en viktig medspiller som hevet hele revyen. Det var Rex Band som var et populært danseorkester i Hunndalen. Orkesteret ble ledet av Hunndalens store musiker og komponist Leif J. Pladsen. De øvrige orkester-medlemmer var Paul Solheim, Halvard Larsen, Ingolf Storskogen, Rolf Sollie og Svein Aaslund. Leif var mannen bak mange melodier i våre revyer. Leif har i dag (2002) passert 80 år.

men er fortsatt levende interessert i alt som har med musikk å gjøre. For oss som skulle framføre visene, var det trygt og godt å ha rutinerte musikere i bakhånden. Jeg vil også nevne musikerne Ingrid Knapp Jemtland, Harald Østensen og Arne Myrvold.

En viktig person var vår dyktige sminkør Arvid Solheim, som skulle legge de forskjellige masker på alle aktører. Det var mange andre som skulle vært nevnt: De som ordnet med kostymer, kulisser, sceneteppes osv.

Episoder fra lokalsamfunnet var populært

Det var også mye stoff å hente fra distriktet og vi reiste rundt med revyene i Østre og Vestre Toten, hvor revyene også gjorde stor lykke.

Vi hadde revy de fem årene etter krigen. Siden den gang har det ikke vært produsert noen revy i Hunndalen. Det ligger et voldsomt arbeid bak en slik revy, med flere ukers øvelser og prøver, arbeid med kulisser og kostymer. Dette med å skape en revy i lokalsamfunnet bør være en stor utfordring til yngre krefter i dag.

I revyene var mesteparten av stoffet hentet fra lokale politiske hendelser og noe fra skandale-pregede episoder i lokalsamfunnet. Det skjer mye rart i et lokalsamfunn og folk er nysgjerrige når slikt blir gjengitt i en lokal revy. Da strømmet publikum til og morer seg kostelig over viser med litt lokal snert. De første årene etter krigen var mye av innholdet i visene hentet fra krigsårene. Vår nabokommune Gjøviks ordfører i 43 år, Niels Ødegaard, var et kjært objekt i mange viser. Anton Christensens antikomunisme kommer også tydelig fram i en del sammenhenger.

Frank Christensen etterlot seg en god del av de gamle revyvisene, spesielt de fra etter krigen. En god venn av meg i Hunndalen, Paul Aaslund, fikk disse overlatt fra noen nære slektninger. Paul har tatt godt vare på disse og vi sitter i dag med nærmere 60

viser, sketsjer og andre innslag fra Hunndalsrevyene. Dette er lokalhistorisk og kulturelt stoff som det er verdt å ta vare på. Opplandsarkivet er interessert i slikt lokalt revystoff. Kopier av alt stoffet er levert arkivet, som vil sørge for kopier til Norsk Revyfaglig Senter, hvor Andreas Diesen er en viktig person, og til Høylandet revyfestival i Trøndelag.

Korte utdrag fra revyviser og sketsjer

I alle revyene var det en åpningsvise med et velkommen til publikum om revyens innhold, som dette utdraget fra 1942:

*"Vi byr på smil og godt humør,
som vi har stekt i deilig smør.
Vi bruker ikke surrogater,
nei bare ekte, gode saker."*

Og fra 1950:

*"Bare slå dere løs så det høres,
de kan trampe og klappe i takt
for vær sikker om her skal det kjøres,
her står ingen poliser på vakt."*

Som nevnt var lokale hendelser svært populært stoff. "Øverbysaka" fra revyen i 1950 omhandler en hendelse som hadde utgangspunkt i en intern uenighet mellom bestyrerinnen og gårdsbestyreren på Vardal aldershjem (Øverby). Saken ble en skandale som engasjerte hele Vardal. To leirer kjempet mot hverandre og det var store protestmøter og flammende appeller:

*"Det var Iversen, Tande, med flere,
som var datidas ledende menn.
Det kan hende de enda har mer,
så de kommer vel kanskje igjen.
Idealet i saken het Eva,
en forfulgt og uskyldig martyr,
Hun forsvartes med kjeften og neva,
hele bygda var flamme og fyr."*

Det var krav om å skifte ut styret, og Fossbråten skulle få katt.

På karneval i Folkets Hus like etter krigen: Bodil (Bredesen) Aaslund og Sighjörn Ellingsen i en herlig vals.

*Han må nu se å skaffe seg hyre,
så kan Iversen overta ratt.
Viktor Tande med ham blir det verre,
kanskje passer han best der han er,
slik høflig og populær herre,
burde ikke vært borti det der.
Og han Frydenberg han kan vel passe,
som en værhana oppå et tak,
for han blander seg bort i en masse,
som kan ligne en Øverbysak."*

En annen vise fra lokalmiljøet var en hyllest til personer som gjorde en stor innsats i en årrekke for Vardal Idrettsforening: Åsmund Tangen, Petter Wiken og Andr. (Jazz) Ellingsen. "Sportens store menn:"

*"På Myra (klengenavn på idrettsplassen)
dreiv vi å sparke ball,
så slaggen sprute om øra.
Og moro var det i alle fall,
vi hadde noe å gjøra".
"Han Petter Wiken er også bra,
han regnes med blant våre,
han er en mann som er god å ha,
der han er med, jo der går è.
Han svinser rundt som en snurrebass,
og passer på at vi er på plass."*

*Se bare nå, nå passer'n på,
der stryker han det svære håret "
(Det hører med til historien at
Petter Wiken var totalt flintskalla)
"Vær- og førerreport"
tar for seg det lokale været,
knyttet opp mot en del aktuelle hendelser:*

*"På Nygard var det vestatrekk med
liten storm i blant,
men heldigvis så stilne det da
bryggerhuset brant.
Og Norvik kom tilstede,
men det var for lite vann.
Så han gikk på med dødsforakt og
tisse littegrann."*

*På Biri er det gørra lindt
og temperatur'n er null,
på Apelsvold på Toten v
iser gradestokken tull,
ved Tobru er det surt og kaldt,
men mindre snø enn før
i Hunndal'n er det tipping
og en masse kjærringrør."*

"Rallarvise" omhandler noen av datidas planer og tanker om utvikling av Hunndalen. Her skal bli breie veger ("slik at stor-

folka kan komma fram på snei”), idrettsanlegg med hele herreds-styret som æresgjester, parkanlegg (“Vigelandsanlegget det er bare blåbær i mot den”), tennisbaner og litt badevann (“med stupetårn på høyde med hans Niels”(Fastland)) og minst ei kjerke – helst tre: “Ei på Bruhaug, ei på Nygard, ei på Ås.”

I «Emigranten» beskrives Hunndalsguttene som reiste til England under krigen, og senere til USA. Han hadde frekkehets nådegave og kom seg opp i de høyeste kretsene. Han lekte storkar da han kom tilbake til Hunndalen, men hans beretninger ble nok tatt med en stor klype salt:

”...men jeg snakket med han Churchill og han Eden om det der de var jævlig greie karer mot en dristig Englandsfarer, og så fikk jeg et fly i den engelske hær. Uniformene var stramme, jeg ble kaptein med det samme. Og så bar det opp i lufta for å kaste bomber ne’ d.”

”Men jeg havnet i Canada. Om je traff ’n Trumann? Ja da. Han har kjørt meg rundt i vogna si i hele USA.”

”De kan tru at det var fester, med en masse fine gjester for you see at USA, det er the biggest in the world. Jeg var alltid hedersgjesten, overalt i hele vesten og blev elsker til mangen en søt liten girl”.

Men allting har en ende, tilbake i Norge var alt som før, og dollarene var borte:

”Jeg har bluffet lille Petter (Wiken – forretning i Hunndalen) for tobakk og sigaretter, for litt drops og sjokolade og et kremmerhus med knekk. Det var cirka sytten kroner og han takket meg i toner da jeg gav ham som dekning en verdiløs sjekk”.

”Matauk” omhandler et godt voksent ektepars fisketur på Skumsjøen:

”Vi gjorde opp varme i kvist som vi fant, og surøgde blei vi så snørr og tårer rant. Hu Marthe var blautest, hu hadde dårlig stakk, Han Nils hadde votter og uldskjerf og frakk. Vi hengte på svarten og kokte litt låg, og endelig blei det så lyst at vi såg. Og så tok vi sekken med vog og med mark og suste neåt båten som vi kalte Noahs ark”.

Militæret, og spesielt Heimevernet, fikk også sitt:

”Her ser de nummer Sjuogførr, soldat i Heimevernet, på åtte måner har jeg lært å slå i sammen knæ’rne.

Men rundt omkring på garda var det mange pene jenter og da vi kom på skuddhold tok vi sikte midt i senter. De fleste skudda blei nok bom, men en gang var jeg heldig og nå er jenta gift med meg og rund og veldig.”

Og i sketsjen hvor sersjanten herjer rundt med matros nr. nitten og nr.sjuogtress:

”En-tau, en-tau. Stram deg opp der da, nitten. Du går jo omtrent som du skulle ha liktar helt oppå knea. En-tau, en-tau. Nei men sjuogtress, da, åssen er det du går å sabber da mann? Er knappa rasa tur boksa di, så du er redd den skar ramle ned over deg? En-tau, en-tau, avdeling venstre om. Nitten! For svingende. Har du ikke skam i livet? Ser du ikke forskjell på høyre og venstre?”
”Nei itte nå, etter at jeg hakka ta meg ene tommelfingeren.”

I 1948 kom tippinga, det var et spill som grep hele det norske folk. Frank Christensen framførte denne visa på en mesterlig

måte. Han "snakket" visa mens Leif Pladsen spilte trekkspill. Det var som å høre Arvid Nilsen:

*"Men jeg bruker egne knep og metoder,
jeg tipper med kortstokk og regner i koder.
Jeg krabber rundt golve
på hender og bein,
og noterer ned de forskjellige tegn.
Jeg kommer i trance, blir aldeles gærning
tar opp av lomma min magiske terning.
Så spytter jeg på'n og triller i vei,
så mumler jeg sjong, sjala, sjei."*

Under krigen ble "knott" driftsmiddelet for biler. "Knott" var små terninger av or, som ble fylt i store beholdere montert på bilene. Uproblematisk var det ikke å benytte dette drivstoffet, spesielt ikke på busser:

*"Frua ble sikkert forbanna paa meg,
hu spurte om bussen sku fløtte paa seg.
Til dette saa svarte jeg reinspikka nei,
det kommer seg alt an paa deg.
Vil du gaa ut aa skyve,
saa gaar det nok bra
et par kan gaa føre, i støtfanger'n dra.
Og han Kristian kan bli med og maaka
paa knott og stampe og røre ned godt."*

Skatter og byråkrati var ofte tema. I sket-sjen "Skatteflåer'n" blir en kvinnelig skattebetaler bokstavelig talt flådd til skinnet av to herrer fra skattemyndighetene:

*"Og så skal vi ha et plagg for statsskat-
ten. Da får vi ta kjolen. To års hundeskatt.
Vi tar underkjolen. Nå går det bra,
Baldrian. Og så var det engangsskatten. Vi
får vel gå på brystholderen, tenker jeg. Ja,
je sa engangsskatten, men je er nesten til-
bøyelig til å si togangsskatten når du tæk ta
denna her. Så var det brannskatten. Du ser å
det er att, nå begynner det å bli ganske
reint. Det er ikke mye å henge fingra i nå
nei."*

Og visa om "Skatteplagen":

"Jeg hentet et skjema forleden,

*det gjaldt den forbaskede skatt.
Et trist og uhyggelig tema,
da svor jeg, fordundre min hatt.
En fattigmann blir rik,
ved snyt og skattesvik
og nå skal jeg snyte så jeg kan bli rik."*

"Breiskallbygget" tar et oppgjør med det kommunale byråkrati, som krevde at et nyoppført hus i Breiskallen ble revet da ikke alle papirer var ordnet i god tid:

*"Nei vær litt forsiktig med alt hva du gjør,
for loven er farlig og fingrene klør.
Et skjema skal skrives og sendes av sted
og multipliseres med tre ganger tre
og siden med nitten og dette med ti
da får du et avslag og så er du fri".*

"Visa om Stalin" levner ingen tvil om Anton Christensens syn på kommunismen:

*"Josef Stalin heter jeg,
dere kjenner kanskje meg
her på magen har jeg merket,
sigd og hammer.
Når jeg kommer på besøk
er det ikke bare spøk
i mitt fotspor følger tobakksrøk
og flammer."*

Løvlien og Furubotten var også med i visa, likeledes hadde den et spark til de lokale kommunistene:

*"Den lokale røde hær,
er det han som sitter der?
Han ser ut som han er trist
og molefonken."*

Og i "Valgvisa" fra 1950:

*"Forresten de røde blev helt sjaltet ut
og dette var klok politikk.
De skrubbet dem over med
gulvskrubbe og lut,
de røde forsvant for vårt blikk."*

Ordfører Niels Ødegaards gjøren og laden var gjenstand for mye harselas, her tas med første verset i visa "Byen hans Niels", som

Rex Band : f.v. Ingolf Storskogen (gitar), Rolf Sollie (fiolin), Halvar Larsen (trompet), Sven Aaslund (trommer), Paul Solheim (sax) og Leif Pladsen (trekkspill).

omhandler byggingen av det nye Strandhotellet:

*"På Gjøvik der bygger de luksushotell,
og der kan de tru det blir flott,
han Niels det er gutten som kan få det tell,
det blir som det fineste slott,
med kurbad og haller, teater og kino og
røkesalonger og spillekasino,
på taket der blir det garasjer for fly,
som kommer til Nielsemanns by."*

Anton Christensen var en eminent revyforfatter. De fleste visene og sketsjene kom fra hans hånd. Og de fleste av disse hadde en snert og et humør som fikk fram gapskratten i et stappfullt lokale. Men Christensen skrev også seriøse viser. Hver revy hadde et par av disse, som vel må sies å være fullt på høyde med mye annet som ble skrevet her i landet på den tiden.

"Vinter og vår" er en hyllest til fedrelandet. Den bærer tydelig preg av håp om vår i et kaldt og krigsherjet land :

*"En vinterdag i sol og sne,
hvad er vel skjønt som det?
Når snøen glitrer som krystall,
som tusen lys i kongens hall.
Da hører du ditt hjerteslag,
en sollys vinterdag."*

*Mot himlens blå en lerce slår
og hylder Nordens vår.
En skare slutter seg dertil,
det lyder skjønt som orgelspill,
Så samles hele Sydens kor,
da er det vår i nord."*

Og minnet om barndommens bestemor og bestefar i "Under måneskinnslampen:"

*"Under måneskinnslampen
satt mormor og drømte,
i lyset fra ungdommens tid som forsvant.
Under måneskinnslampen
hun aldri forsømte,
den huslige gjerning som hjertene bandt.
Da morfar spilte på sitt spinett, en skjønn
sonate følsom og lett,
under måneskinnslampen
satt mormor og drømte,
i lyset fra ungdommens tid som forsvant."*

«Hunndalens Ernst Rolf», Reidar Martinsen, 1964.

“Tider forsvinner” er en melankolsk og litt sår vise:

*“Til en lydløs melodi
går et stille tog forbi.
Det er “tiden”
med sitt følge som går av.
Det er ingen vei og sti,
det er luften tom og fri -
ingen sten å velte
bort ved “tidens” grav.”*

Så langt for å vise et bitte lite utdrag fra det som ble resitert. Det var så mye mer: “Etterdønninger etter pølsemakerfilmen”,

frekke, sjøloptatte mannfolk i “Frieri”, trafikklys var noe nytt og gjenstand for harseling og misforståelser (hvorfor er det akkurat grønt man skal gå på?). Guttungen som kommer tilbake fra feriekoloni hvor han var sammen med Goggen som hadde så tynn og udrøy snørr at de måtte holde seg langt unna når han vifta med øra og “tanta” som var så tjukk at hu blei bulkete bare de tok på a`med peketotten. Og hvem var vel den hemmelige faren til Ingrid Bergmanns guttebarn? Promillekjøring – sjåføren innrømmer at han er full som ei alke, men hva med en liten promilleprøve av konstabelen?

Og hva med kronprinsfamiliens apanasje: A` Martha får reveskinnsboa, a` Ragnhild får reimer i skoa, a` Astrid får penger til kino og fest og Harald får leketøyhest. Hundehold omtales i visa om den lydige bikkja Bella, det er innslag om hamstring både under og etter krigen, rasjenering og dårlige tider. De fleste framstilles slik at latteren bare må ta overhånd. Hvalfangerens liv med slit og festing, dram og damer er tema i “Hvalfangerduett”. Ekteskapets forbannelser og gleder er et evig tema – også i revysammenheng.

Både visene og sketsjene er et sant oppkomme av frodig fantasi, gjøglerglede og dyp innsikt i menneskesinnet.

Positive avisomtaler

Fra anmeldelsen av Hunndalsrevyen i Oppland Arbeiderblad 20. februar 1950 sakser vi følgende svært så positive vurderinger:

“En ubetinget suksess. Tilhørernes begeistring var umiddelbar og lydhør fra først til sist. Revyens oppbygging var veltruffen. Satte tilhørernes lattermuskler på en hård prøve. Revyen ble framført med humor, og tempoet var upåklagelig. Naturlig nok gjorde de lokale innslag størst og berettiget lykke”.

Forfatter Anton Christensen fortjener den største honnør for den utmerkede måte han har behandlet stoffet på. Leif Pladsen har

Folkets Hus, Humndalen. (NWK 1939)

satt melodier til de fleste viser og har stor andel i suksessen.

"Øverbysaka" ved Lillian Pladsen var en lekkerbiskken. Agnete Larsens framførelse var veltruffen. Rolf Åslunds komiske talent kom tydelig fram. Oddvar Pedersen viste et ubetinget scenisk talent. Aagot og Paul Løkkens tolket "Vinter og vår" med sin usedvanlig gode musikalske smak".

Osv., osv., så godt som hver eneste aktør blir trukket fram og får udelt positiv omtale.

Anmeldelsen slutter slik:

"Folkets Hus var mer enn overfylt og mange kom ikke inn. Revyen vil sikkert bli gjentatt og den kan utvilsomt samle mange fulle hus framover."